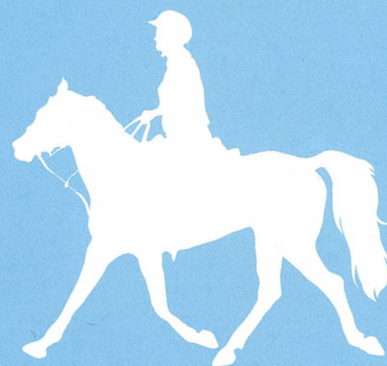

Haanjamaa 2010

TEKST: INGRID RANDLAHT
FOTOD: AGO RUUS

*Endurance ehk eesti keeli kestoursratsutamine
on ratsaspordimaailma maraton.*

Kui muude ratsaspordialade soorituste kestvust loetakse minutites, siis rännakus räägitakse ikka tundidest. Kõrgeimal tasemel läbitakse ühepäevase võistluse käigus 160 km, seega võib võistlus kesta kaheksa ja enamgi tundi. Hobuste ettevalmistuski on pikk protsess, mille käigus läbitavate kilomeetrite arv on üsna aukartustäratav.

Kahtlemata on see spordiala mõeldud eeskätt seiklust janulevale ratsanikele, kes ei pea paljuks veeta sadulas tunde, kuid samas mõõta ka ise arvestaval hulgal jooksukilomeetreid.

Edu kestvusspordis on kannatliku ja hästi planeeritud treeningu aastatega saavutatav tulemus. Pealtvaatajate osaks on sel alal jälgida saginat ja traagikat kohustuslikel veterinaarkontrollialadel ning vaatluspunktid. Võistluse lahutamatuks osaks on hooldemeeskond, kes hoolitseb nii ratsaniku kui hobuse jahutamise, jootmise kui söötmise eest kogu distantsi kestel.

Veidi ajaloo

1950. aastatel eraldiseisva spordialana tutvustatud ala tuli FEI programmi aastal 1982. Sellest ajast on ala populaarsus ka mitmeid kordi tõusnud. 2009. aastal peeti juba üle seitsmesaja rahvusvahelise võistluse. Eestis on kestvusratsutamise meistrivõistluste alade hulgas pesamuna, kuid vaatamata sellele väga perpektiivikas. Meil on kestvusratsutamise harrastamiseks keskmisest paremad tingimused: hõre asustus, palju väiksemaid teid ja tohutud metsaalad. Kliima seab küll oma piirangud kuid treeninguks päris sobimatuid päevi tuleb aastas siiski vähe ette.

Nii ollaksegi jõutud selleni, et Eesti meistritiitel anti tänavu välja juba 120 km distantsil, mis on arvestatav rahvusvaheline tase.

Varahommikune melu enne starti, kell on 5:45.

Haanjamaa 2010

CEI 2*/CEIY2* (120 km) / CEI1*/CEIY1* (80 km)

Tänavu mais sai teoks ammu unistatu ehk esimene rahvusvaheline võistlus Eestis. Võistluse Eestisse toomise eest on võidelnud vapralt Heigo ja Anne Rohtla. Vajalik rahaline tugi tuli aga sootuks teise kandi pealt. Suur kestvusratsutamise entusiast ja propageerija Ali Mohammed Al Muhairi Araabia Ühendemiraatidest toetas oma vahenditest võistluse korraldamist Eestis. Selline otsus tuli eelmise aasta sügisel ning pool aastat nägi võistluste organiseerimiskomitee higi ja vaeva uue võistluse ellukutsumisel. Soovides teenida välja rahvusvahelist tähelepanu, tuleb millegagi väga silma paista ja osalejaile midagi niisugust pakkuda, mille pärast taas tagasi tuldaks ja teisigi osalema ärgitataks.

Haanjamaa oma vahelduva maastikuga on juba iseenesest kui loodud selle ala jaoks. Ülejäänu tuli korraldusjõuga ära teha. Kurgjärve spordikeskus on mitu aastat võõrustanud kestvusratsutamise võistlusi. Kuigi rahvusvahelist võistlust ei ole enne korraldatud, on rahvuslike võistluste kogemused juba päris suured ning oma osalemiskogemustestki on nii mõndagi kõrva taha pandud. Väidetavalt väiksemaid tõrkeid ikka tekkis, kuid kõrvalseisjale need silma ei paistnud ning osalejatelt kuuldus vaid ülivõrdelisi kiidusõnu. Tahaks loota, et tõesti on loodud alus võimalusele tuua rahvusvahelist taset edaspidigi Eestisse.

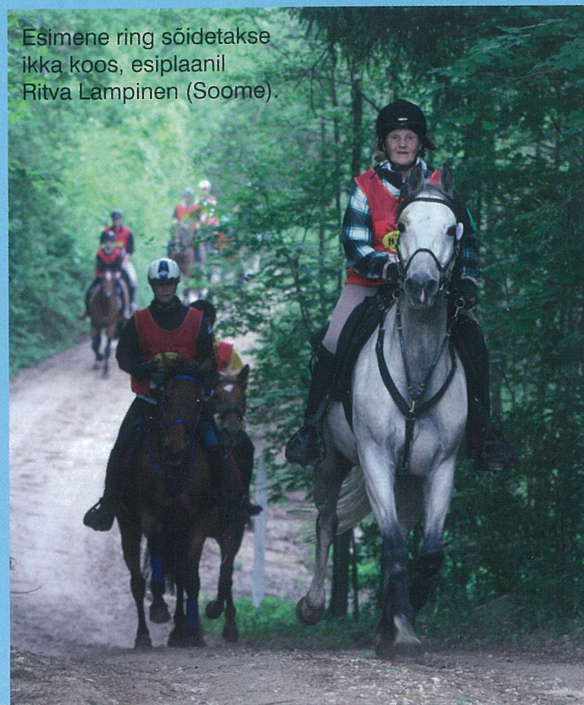
Võistluse käik

Kell kuus 22. mai hommikul anti start 120 km CEI 2* võistlusele ning tund aega hiljem CEI 1* 80 km distantsile. Pikema distantsi võttis ette seitse rahvusvahelisel tasemel võistlejat ning lisaks

veel kaks Eesti meistrivõistluste arvestuses sõitjat. Viimastel puudus kahjuks rahvusvahelise 120 km jaoks eelnev kvalifikatsioon. 80 km rajale startis kolmteist ratsanikku, neist kolm rahvuslikus rühmas.

Temperatuur võistluspaigas tõusis armutult ning oli keskpäevaks juba kakskümmend viis ja enamgi kraadi. Maastik on Haanjas teadaolevalt tõusuderohke. Oodata oli rasket võitlust. Esimese ringi järel loobus üks favoriitidest, Joonas Mickelsson (Soome), hobuse Zodina lonke tõttu edasi võistlemast. Kardetavat kuumusest ja rasket maastikust tingitavat suurt diskvalifitseeritavate sadu aga ei tulnud. See on alati kõigile suurim rõõm. Kõigi kahekümne kolme startija peale tuli vaid kolm mahavõtmist, mis on äärmiselt hea saavutus.

Kui esimesed ringid möödusid rahulikult ja ilma

Esimene ring sõidetakse ikka koos, esiplaanil Ritva Lampinen (Soome).

Olaug Espeli Carstensen (Norra)
ja Al Thaka Mellemgard

erilise traagikata, siis pikema distantsi kolmandal ringil läks tõsiseks kohtade jagamiseks. Nii üritas soomlanna Ritva Lampinen riskida ja võttis Virge Lauri ja Marian Kikasega kümneminutilise vahe. Hobune taastus sellest spurdist raskelt ning kahjuks oli tal pärast viimast ringi lisaks ka ebapuhas käik. Ratsaniku sõnul hobune hiljem küll taastus, kuid oli ilmselt ennast vetkontrolli ajaks kinni jooksnud.

Selline on kord juba selle ala spetsiifika ja erilisus. Tähtis ei ole mitte see, kes kõige kiiremini finišisse jõuab, vaid ikka see, kes jõuab finišisse kiiresti heas konditsioonis hobusel. Lõpujoonel andsid pealtvaatajatele peatenduse eestlased. Virge Laur hobusel Filly Bella ja Marian Kikas hobusel Oopus galopeerisid üle joone koos. Parim aeg anti Kikasele ja sellega kaasnes samuti 2010. aasta Eesti meistri tiitel. Kuivõrd Marian Kikas CEI tasemel ei võistelnud, tuli üldarvestuses võitjaks Virge Laur. Suurepärase saavutus! Esimene võistlus ja võit jäi koju.

Kaheksakümne kilomeetri distantsil ei andnud teistele suurt sõnaõigust kogenud norrakas Olaug Espeli Carstensen. Ta oli Eestis oma noore kaheksa-aastase araabia tõugu ruuna Al Thaka Mellemgardiga. Juba pärast esimest vetkontrolli ala läbimist oli edu järgmise ees mitmeminutiliseks kasvanud ja sealt edasi vaid suurenes. Suurepärase sõit! Järgnesid soomlane Kari Kärkkänen araabia tõugu märal Seljanka ning leedulanna Ugne Matekaite trakeeni tõugu märal Sirena. Parim eestlane Katrin Liiv hobusel Byron tuli finišisse neljandana. 80 km distantsil võeti maha vaid üks hobune.

>Katrin Aia on Soomes elav eestlanna, kes juba 1989 aastal võistles kestvusratsutamises Dubais sinimustvalge lipu all, tookord Soome hobusega. Hooldemeeskonnas kaasalõõnud eestlased said sellest reisist kaasa pisiku, mis pani peagi ka Eestimaal kestvusratsutamise mõtte idanema.

Best Condition

Kestvusratsutamises peetakse äärmiselt tähtsaks hobuste tervist ja heaolu. Distantsid on pikad, maastik raske ja kiirused küllalt suured. Selleks, et hobuste tervis, treenitus ja heaolu käiks kooskõlas võidusõitmise tempoga, on distants jaotatud lõikudeks ning iga lõigu vahel tuleb läbida veterinaarkontroll, kus tuvastatakse hobuse valmidus edasi võistelda. Lisaks sellele antakse alati välja auhind parimas konditsioonis lõpetanud hobusele. Rahvusvahelistel võistlustel hinnatakse hobuste konditsiooni võistlusjärgsel hommikul ning seejärel kuulutatakse välja *Best Condition* auhind. Enamasti saab auhina võistluse võitja, kuid see ei pruugi alati nii olla. Haanjas olid distantside võitjad heas konditsioonis, mistõttu polnud põhjust neid vastava auhinnaga mitte pärjata. Parimas vormis hobuse auhinnad said Filly Bella ja Al Thaka Mellemgard.

Aivar Taro ja Fiasko.

Eesti meister 2010

Eesti meistriteks sõitsid end tänavu Marian Kikas ja hobune Oopus. Esmakordselt võisteldi 120 km distantsil ning, mis veelgi magusam, parem oldi ju ka kõigist teistest rahvusvahelises klassis võistelnutest. Enim tähelepanu pälvis asjaolu, et Oopus on tori tõugu (s 1997, kasv Jüri Somelar). Teistest silmnähtavalt kogukam ja suurem hobune tekitas juba esimese päeva veterinaarülevaatusel hämmeldust.

Oopuse isa on täisvereline täkk Ordensstern XX, kuid ema Helde on täiesti ehe universaaltüübiline tori hobune. Oopust treniiti noorena galopivõidusõitudeks ning hiljem võistles ta ka kolmevõistluses. Need alad on nüüd kõrvale jäetud ning viimastel aastatel on starditud vaid keskvsratsutamises. Huvitav on asjaolu, et tänavune treeningkilomeetrite arv ei ole midagi niisugust, mille põhjal võiks eeldada sedavõrd head minekut, kuid ilmselt on hobuse baastreenu-

ning ka sünnipärase eeldused sellised, mis annavad talle vajaliku vastupidavuse.

Üheks baastreenu meetodiks on ka hobuse ujutamine. Jutt ei ole lihtsalt lõdvestavast sulistamisest vees, vaid kehvustreeningutest sõudepaadi järel. Tähtsal kohal on sammutreeningud tõusuderohkel maastikul. Kõik ülejäänud kujuneb vastavalt valitud võistlustele.

Tähelepanuväärne on uue Eesti senioride meistri puhul veel asjaolu, et tegu on kohaliku sportlasega, kelle kodukohaks on vaid loetud kilomeetrid eemal paiknev Rõuge.

Võitjaau jäi koju

CEI 2* võistluse võit jäi koju. Virge Laur võitis selle distantsi oma hobusel Filly Bella. Filly Bella on teinud mitmeid õnnestunud starte rahvusvahelisel tasemel ning kui uurida kehtivat FEI edetabelit, siis eestlastest

Marian Kikas ja Oopus.

Tõugude tähendus kehvusratsutamises

Tori tõugu Oopuse südikas esinemine 120 km distantsil pani järele mõtlema tõugude tähendusele kehvusratsutamises. Valdavalt kasutatakse araabia või angoaraabia tõugu hobuseid. Veidi vähem täisverelisi ratsusid. Kõrgemale tasemele on muudel tõugudel harva asja. Miks see nii on?

Haanjamaa 2010 peakohtunik Alexander Andrievsky seletas asjaolu sellega, et araabia tõugu hobustel on kõige sagedamini selle ala jaoks sobiv veresoonkonna ja südame ehitus. Samas tõdes ta, et kõikide tõugude hulgas leidub aegajalt isendeid, kel on vajalikud omadused olemas ning nad suudavad olla edukad. Neid leitakse aga harva üles, sest muude tõugude esindajaid üldjuhul üldse ei proovitagi trennida vastupidavuse kõrgemale tasemele.

Peakohtunik Alexander Andrievsky rõõmustab koos võitjapaari Virge Lauri ja Filly Bellaga. Auhindu aitavad hoida Mari Saar ja võistluste FEI veterinaar-delegaat Nikolay Yagupov.

on just see paar hetkel kõige kõrgemal kohal. Seega ei olnud võit ehk ootamatu, aga kindlasti oodatud ja rõõmus sündmus.

Filly Bella ei ole mingi vati sees hoitud staar, kes mõeldab rangelt paika seatud treeningkilomeetreid. Tema talv möödus saani vedades ja huvilisi sõidutades, tegemata sadulas sammugi. Ju on vedamine jõulisele vastupidavusele hea alus. Virge sõnusti on just vedamine andnud Filly Bellale eriti hea rütmi traavil, mida ta ei kaota ka suuremaid tõuse võttes.

Sammutreeningud ja aktiivsemad treeningud jäid kevadesse, kuid igapäevased töökohustusi ei saa kõrvale jätta ka suvel. *Best Condition* auhind ja tõesti mitte vähimatki üleväsimust reetev välimus annab märku selle hobuse erilisusest ja sobivast treenitusest. Kestvusratsutamise kõrgemal tasemel ei ole enam ruumi juhustele.

Anne ja Heigo Rohtla on Eesti kestvusratsutamise eestvedajad ja enim starte teinud sportlased. Nende pikaajaliseks unistuseks on olnud

võimalus korraldada sel alal ka Eestis rahvusvaheline võistlus. Nüüd on see lõpuks teoks saanud.

Anne ja Heigo sattumine kestvusratsutamise juurde on seotud looga, kus nende ratsutamistreener Triin Bergmann oli käinud just kestvuratsutamise MMil abiks Katrin Aial ning toonud sealt kaasa erilisi muljeid ja emotsioone. See ala näis olevat just kõige õigem. Ala mis võimaldab platsil nükkimise asemel looduses sõita ning millel on oluliselt leebemad ealised piirid.

Eatu sport

Kestvusratsutamine on üks selline ala, mis seab vähe piiranguid ratsutaja vanusele. See, kui kaua keegi kaasa rääkida jõuab, sõltub igaihest endast, kuid harrastusiga võib olla päris kõrge.

Haanjaski oli osalemas kaks kuuekümnenda sünnipäeva juba mööda lasknud sportlast. Rootslanna Gun Carlsson (68) nautis Haanjamaal ratsutamist täiel rinnal ning lõpetas edukalt CEI 1* 80 km distantsi. Tema hobune Billy Idol tähistab tänavu seitsmeteistkümnendat sünnipäeva, kuid omaniku arvates paar aastat võetakse ühiseid retki veel ette. Billy Idol on muide sündinud Uus-Meremaal. Euroopasse toodi ta Hispaanias peetud maailmamestrivõistluste tarvis ning mõnda aega hiljem pandi Euroopas müüki. Huvitava ja väarika elulooga, tõeliselt elurõõmus hobune.

Teine veteranratsutaja Ritva Lampinen (61) Soomest võttis osa põhiklassi 120 km sõidust. Temaga oli kaasas kogu perekond, igaihel oma ülesanne. Paraku oli hobune viimaseks kontrolliks minetanud puhta käigu ja seekord tulemust kirja ei saanud. Ritva minia Tanja Lampinen napsas samas sõidus aga teise koha - seega tühjade kätega ettevõtlik pere ei jäänud.

Gun Carlsson ja Billy Idol.

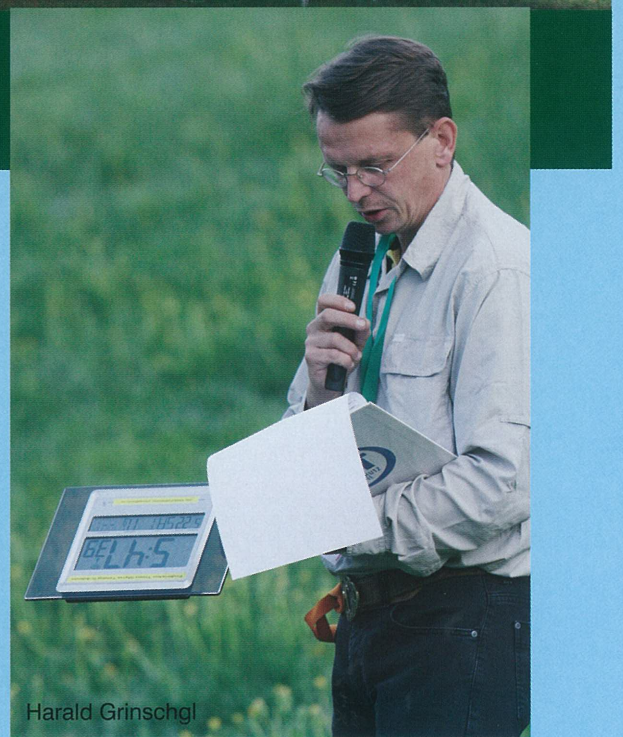
KURGJÄRVEL kontrollis võistlejaid elektroonika

Endurance Team Styria süsteem hoolitses Haanjas kestvusratsutamise võistlustel andmete salvestamise ja edastamise eest.

LIINA ORLE

Kurgjärve Spordibaasi parkla täitus 21. mail treileritega. Enamus neist olid täidetud hobustega, kes järgmisel päeval pidid hakkama sõitma 80 või 120 km. Üks treiler oli aga pisut teistsugune, sisaldades hobuste asemel suurel hulgal tehnikat. Sellega sõitis Kurgjärvele Harald Grinschgl Austriast, rahvusvaheliselt tuntud kestvusratsutamise kohtunik. 120 km on ka Haraldile endale jõukohane distants hobuse seljas läbida, kuid sel võistlusel hoolitses ta elektroonilise ajavõtu ja andmete edastamise eest.

Kui üritada päris täpselt kirjeldada, mida *Endurance Team Styria* süsteem pakub, siis ilmselt ei piisaks selleks ühest võistlusest, aga üritan pisutki. Kuigi ametlikult juhendis kirjas korrapidajana, võttis Harald enda kanda osalt sekretäri, osalt kohtuniku, helitehniku ja IT-mehe ülesanded. Kurgjärvel kasutatava süsteemi ülespanek

Harald Grinschgl

võttis aega ca tund aega, siis olid püsti elektroonilised stardi- ja finišivärav, helisüsteem, elektrooniline tablo, printerid ning kaardilugejad. Pisut aega kulus ka kogu süsteemi seadistamiseks võistluspäeva hommikul.

Registreerima tulnud võistleja andmed olid juba eelregistreerimise või varasemate võistluste põhjal programmi andmebaasis olemas. Võistleja sai kaela kiipkaardi, mis andis edaspidiseks "õiguse" läbi pääseda stardist, finišist ja vetkontrollist. Päris ilma inimeste abita ei töötanud üksi süsteem ning nii stardis, finišis kui ka vetkontrollis olid kohtunikud-korrapidajad, kes fikseerisid võistleja liikumise. Kestvusratsutamises saab pikematel distantsidel startida päris mitu korda ja võistlejate elu hõlbustamiseks oli stardijoone kõrval tablo, mis näitas võistleja andmeid, lubatud väljumisaega ning luges tagasi

sekundeid stardini. Kui õige hetk käes, andis masinahäälel "Bye-bye!" ratsanikule loa stardiks. Nii mõnigi võistleja kahtlustas, et seda häält tegid starditelgis olevad kohtunikud.

Kõige olulisem koht rännakuvõistlusel on veterinaarkontroll. Kontrollalale sisenevale võistlejale anti väljatrükk, millel kirjas tema vahe- või lõppfiniši aeg, kontrolli sisenemise aeg, etapi läbimise aeg ja kiirus ning järgmise etapi stardiaeg. Väljatrükk meenutas kassatšekki ja rändas mitmel võistlejal esimese hooga taskusse. Kui aga selle otstarve korrapidaja abiga selgeks sai, siis hoiti neid edaspidi hoolega.

Palju küsimusi tekitas päise päeva ajal põlev lamp vetkontrolli telgis. Sellel "raiskamisel" oli tegelikult väga lihtne põhjendus: see oli kogu süsteemis ainuke seade, mis ei olnud turvatud tagavara-akuga, kustunud lamp oleks andnud märku elektrikatkestusest enne, kui kõik akud tühjad ja andmed kadunud.

Mulle meeldis väga, et kõikvõimalikud nimekirjad, sildid, tulemused ja muud võistlust puudutav info on ühtses vormistuses ja igal ajahetkel reaajas väljaprintitavad ning korraliku internetiühenduse olemasolul ka maksimaalselt 10-minutilise viitega Internetis saadaval. Haraldi sõnul oli sama päeva õhtuks <http://www.endurance-timing.info/> kodulehelt Kurgjärve tulemusi vaadanud juba pea 1000 unikaalset kasutajat.

Ma usun, et see oli huvitav kogemus nii korraldajatele kui osalejatele. Kuna kõigi meelest oli tegu õnnestunud võistlusega, siis on lootust kohtuda järgmisel aastal samal ajal samas kohas.

Haanjamaa 2010 / 21-23 mai 2010, Kurgjärve

Peakohtunik – Alexander Andrievsky (Venemaa)
Peavetarst – Andrej Bereznowski (Poola)
Peakorrapidaja – Harald Grinschgl (Austria)
FEI tehniline delegaat – Kaija Borup (Soome)
FEI veterinaardelegaat – Nikolay Yagupov (Venemaa)
Rajameister – Ivo Tupp (Eesti)
Võistluse direktor – Andres Tõnissoo (Eesti)
Peasponsor – Mr Ali Mohammed Al Muhairi (AÜE)

Tulemused

Eesti MV senioridele 120 km

1. Marian Kikas – Oopus (LMRK) 7:14:13, kk* 16,582 km/t
2. Virge Laur – Filly Bella (RSK Parkuur) 7:14:14, kk 16,581 km/t
3. Aivar Taro – Fiasko (LMRK) 7:52:13, kk 15,247 km/t
4. Heigo Rohtla – Wierusz (RK Ruila Tall) 8:38:22, kk 13,8909 km/t
5. Anne Rohtla – Jethro (RK Ruila Tall) 8:38:23, kk 13,889 km/t

CEI 2* 120 km

1. Virge Laur – Filly Bella / Eesti - 7:14:14, kk 16,581 km/t
2. Tanja Lampinen – El Sahram / Soome – 7:25:16, kk 16,170 km/t
3. Heigo Rohtla – Wierusz / Eesti - 8:38:22, kk 13,8909 km/t
4. Anne Rohtla – Jethro (RK Ruila Tall) 8:38:23, kk 13,889 km/t

Joona Mickelsson – Zodina / Soome – katkestas
Ritva Lampinen – El Pedro / Soome – longe

CEI-J-YR 2* 120 km

1. Kairit Kalbre – Baltimor / Eesti – 7:50:07, kk 15,315 km/t

CEI 1* 80 km

1. Olaug Espeli Carstensen – Al Thaka Mellemgard / Norra – 5:19:17, kk 15,034 km/t
 2. Kari Kärkkäinen – Seljanka / Soome – 5:25:45, kk 14,735 km/t
 3. Ugne Matelkaite – Sirena / Leedu – 5:27:40, kk 14,649 km/t
 4. Katrin Liiv – Byron / Eesti – 5:54:26, kk 13,543 km/t
 5. Sirje Kiillits – Fantaghiro / Eesti – 6:10:22, kk 12,960 km/t
 6. Beata Szlezzyngier-Jagieli – Farah Cyngar / Poola – 6:11:36, kk 12,917 km/t
 7. Gun Carlsson – Billy Idol / Rootsi – 6:32:35, kk 12,227 km/t
- Vytautas Martinavičius – Lachran / Leedu - longe

CEI-J-YR 1* 80 km

1. Ieva Lapeikyte – Sultonas / Leedu – 5:53:58, kk 13,561 km/t
2. Marilyn Uusna – Nero / Eesti – 6:10:36, kk 12,952 km/t

Avatud klass 80 km

1. Egle Kalev – Frank Fränk / Eesti – 6:06:55, kk 13,082 km/t
2. Grete Kaas – Sebastian / Eesti – 6:08:19, kk 13,032 km/t
3. Hannes Arvisto – Greek Minstra / Eesti – 6:24:11, kk 12,494 km/t

* kk - keskmine kiirus

Hobuste söötmisalane õppepäev

11. juuni 2009 kell 14.00

Toominga Tallis

Lilli küla, Anija vald, Harjumaa

Õppepäeva teemad:

1. Hobuste söödad ja nende tootmine - Alltech
 2. Mineraalsöötade tähtsus hobuste söödaratsioonis - Anu Ait
- Osavõtuks vajalik eelregistreerimine telef. 5065948. NB! Kohtade arv piiratud!
Osavõtutasu 200.- EEK